

II Simposi Internacional “Vers una sintaxi històrica del català: metodologia i objectius” (novembre de 2004). — Durant la tardor de 2005 (del 16 al 18 de novembre) se celebrarà a la Nucia el III Simposi Internacional “Vers una sintaxi històrica del català: metodologia i objectius”, que, amb els dos simposis anteriors, té com a finalitat l’elaboració d’una sintaxi històrica de la llengua catalana, una obra molt necessària, ja que és la part menys estudiada de la llengua des de la perspectiva històrica.

Aquest projecte, que ha estat organitzat per Josep Martines, Vicent Martines i Manuel Pérez Saldanya des de l’Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, la Seu Universitària de la Universitat d’Alacant a la Nucia i, des de la segona edició, la Xarxa d’Excel·lència Europea “TRAMICTEK”, es va iniciar amb un primer simposi els dies 12, 13 i 14 de novembre de 2003 (vegeu-ne la crònica detallada en el vol. xxvii d’aquesta mateixa revista). Aquella primera trobada tenia com a objectiu fonamental la planificació del projecte de la *Sintaxi històrica del català*, una obra que abraçarà el període comprès entre els orígens de la llengua i el segle xvi i que partirà de l’anàlisi d’un corpus lingüístic format per un conjunt significatiu —tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu— d’obres representatives de tot aquell període i de tots els àmbits i temàtiques. I per aquest motiu, en un primer moment es va haver de treballar sobretot en la determinació del corpus textual que calia preparar com a base dels estudis lingüístics i en el tractament informàtic que s’hi hauria d’aplicar per poder-ne fer un ús òptim. Es va tractar, sobretot, de provar de fixar els criteris per poder crear una base de dades formada per textos de camps ben diversos i d’analitzar alhora les possibilitats i les limitacions de l’estudi lingüístic d’un corpus documental d’aquestes característiques; i per poder-ho fer es va reunir a la Nucia un nombre important d’estudiosos sobre gramàtica històrica i història de la llengua, però també sobre literatura medieval, ja que calia partir d’un bon coneixement dels textos antics per poder planificar el corpus documental. En aquell cas, es tractava, doncs, d’aconseguir definir una base de dades que fos prou gran perquè els estudis lingüístics posteriors partissin d’una base prou sòlida, però que al mateix temps resultés operativa, sense que esdevingués una tasca impossible de realitzar per la seva extensió i pels recursos i esforços que s’hi haguessin de dedicar. En aquest sentit, al finalitzar el simposi, s’havia acordat el sistema informàtic que s’empraria i s’havia elaborat, amb esforç i nocturnitat, mercès sobretot a la tasca de Manuel Pérez Saldanya, una proposta de corpus que calia acabar de treballar i de confegir. I en els mesos següents, es va continuar perfilant aquest corpus, que es va començar a fer realitat amb les primeres obres ja introduïdes amb els criteris que s’havien determinat en el simposi.

L'any següent es va celebrar, també a la Nucia, el II Simposi Internacional “Vers una sintaxi històrica del català: metodologia i objectius” (10, 11 i 12 de novembre de 2004). Després de la tasca realitzada durant la primera trobada i una vegada caracteritzat el corpus i el seu tractament informàtic, gràcies principalment al treball de Joan Torruella, ara es tractava de definir el contingut i la metodologia de la sintaxi des del punt de vista lingüístic. Així, si en el primer simposi bona part del protagonisme el va concentrar la filologia —el debat entre estudiosos de la literatura i la documentació medieval i estudiosos de la història de la llengua—, ara s’havia de fixar el temari de la sintaxi i de debatre sobre la metodologia de treball, un aspecte fonamental en una obra que s’ha de portar a terme per un equip nombrós, que presenta orientacions ben diverses.

Aquesta vegada, la participació va ser encara més nombrosa: Joan Martí i Castell, “Les oracions condicionals en català antic”; Josep Martines, “L’expressió de la intensitat en la llengua antiga”; Anna Bartra i Jaume Mateu, “Aspecte i prefixació verbal en català antic”; Joan Anton Rabella, “L’article literari i l’article salat: variable diatòpica o diastràtica?”; Sandra Montserrat, “Entre la dixi i la definitud: els verbs de moviment resultatius en català antic”; Curt Wittlin (que no va poder fer la intervenció a través d’Internet, però del qual finalment es va poder seguir la ponència mercès a un enregistrament), “Quanta importància tenen les traduccions en la història d’una llengua”; Montse Batllori, Narcís Iglésias i Anna Martins, “L’ordre dels clítics en català antic”; Jaume Mateu, “Sintaxi i semàntica de la selecció de l’auxiliar en català antic”; Vicent Martines, “Filologia i Informàtica: aplicacions per a la gestió de *multicorpora* textuals”; Bruno Camus, “Els quantificadors en català antic”; Aina Torrent i Manuel Pérez Saldanya, “La negació expletiva en català antic”; Avel·lina Suñer i Montse Batllori, “La formació de connectors complexos finals i causals”; Mila Segarra, “A propòsit de les oracions de relatiu”; Maria Dolors Farreny, “Les oracions de relatiu en textos del XVI”; Juan Francisco Mesa, “*Corpus documentale latinum Valencie*”; Claus Pusch, “Els imperatius i prohibitius en català i en altres llengües romàniques”; Emili Casanova, “L’acusatiu preposicional en català antic”; Joan Torruella, “El corpus informatitzat del català antic”; Susann Fischer, “Construccions amb avançament (estilístic) en català antic”; Jaume Solà, “Adverbis i ordre de mots”; Xavier Villalba, “Algunes consideracions al voltant de les construccions interrogatives i exclamatives, i de les dislocacions i focalitzacions”; Anna Isabel Peyrats, “Les particularitats lingüístiques de l’*Spill* de Jaume Roig”; Beatrice Schmid, “Les perífrasis modals en el *Llibre del consolat de mar*”; Maria Josep Cuenca i Àngels Massip, “Connectors i processos de gramaticalització”; Joan Miralles, “Textos i registres lingüístics a la Mallorca medieval”; Josep Moran, “Aspectes sintàctics de l’occità antic comparats amb el català”, i Germà Colón, “Solutions sintàctiques valencianes als segles xv i xvi”.

Com assenyalàvem, la participació va ser molt nombrosa, ja que aquest projecte vol tenir en compte les diferents i riques aportacions que s’han fet a l’estudi de la llengua catalana des del punt de vista històric des de totes les perspectives i plantejaments. Tanmateix, cal tenir en compte que, a nivell pràctic, sempre resulta més complicat de cohesionar un equip com més gran és, i aquesta és una de les dificultats amb què compta, i amb què comptarà, aquest projecte. En aquest mateix sentit, cal valorar positivament, però també de manera realista, la reunió en un mateix projecte de dos sistemes de treball, de dues orientacions ben diferenciades —i potser sovint massa distanciades—: les persones que provenen de l’àmbit de la lingüística històrica (la gramàtica històrica, la història de la llengua i la dialectologia), amb un sistema d’estudi molt descriptiu, i les que provenen d’escoles lingüístiques basades en models de caràcter teòric i que generalment no han tingut una aplicació, o almenys no ha estat la principal, sobre la llengua des d’un punt de vista històric o diacrònic (com la gramàtica generativa o la cognitiva). Encara que epistemològicament puguem considerar que el debat és un mecanis-

me positiu en les ciències humanes, no podem deixar de recordar que en aquesta trobada es va poder palesar que en alguns casos les diferències i la distància són molt importants: així, mentre que uns sovint no tenen suficientment en compte la informació documental (en la llengua antiga sempre hem de partir de les dades, que és l'única realitat que en conservem, i hem de vigilar a l'hora de fer elucubracions teòriques si no es basen sòlidament en una documentació significativa), els altres en alguns casos no prenen prou en consideració els avantatges metodològics que poden oferir alguns plantejaments teòrics aplicats a la lingüística històrica. I en aquest punt, cal mantenir sempre el respecte cap a les altres persones i els altres plantejaments, i més encara quan es vol aconseguir un objectiu, científic i cultural, comú, més enllà de particularismes o plantejaments d'escola.

Després d'aquest II simposi, i tot esperant la publicació de les ponències d'ambdues trobades a la revista *Caplletra* i en un volum de la col·lecció *Symposia Philologica*, la feina ha continuat, d'una banda, en el procés de preparació del corpus, que s'ha anomenat *Corpus Informatitzat del Català Antic* i del qual ja es disposa des d'aquest any d'una primera versió, que compta amb gairebé 200.000 ocurrences que corresponen a més de 50 textos, i, de l'altra, en l'organització del III simposi, que es portarà a terme a la Nucia el 16, 17 i 18 de novembre de 2005 i en el qual es provarà d'aprofundir en la delimitació de les possibilitats i els condicionaments de l'estudi lingüístic dels textos antics, de fixar les fases i la cronologia de realització de la sintaxi i, a més de concretar les necessitats materials (econòmiques i humanes) del projecte, d'establir els temes que la integraran, la metodologia d'anàlisi i l'estil de redacció dels estudis. Es tractarà, doncs, aquesta vegada d'avançar ja en la concreció del contingut lingüístic de la sintaxi històrica de la llengua catalana, una feina complexa i engrescadora alhora que, de ben segur, requerirà l'esforç de tots els participants. [J. A. R.]